

Omaishoidon tuen toimintakäytännöt Tampereen ja Oriveden yhteistoiminta-alueella

Ikäihmisten palvelujen lautakunta 25.11.2015

Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta 17.12.2015

(päivitetty sosiaali- ja terveyslautakunta 18.1.2018)

TAMPEREEN KAUPUNKI

Sisällysluettelo

1. Omaishoidon tuen määritelmä ja myöntämisedellytykset	3
2. Omaishoidon hakeminen.....	3
2.1. Omaishoidontukeen kuuluu.....	5
3. Hoitopalkkion määrät ja kriteerit hoitoisuusluokittain	5
3.1 Aikuiset (yli 21-vuotiaat).....	5
3.2 Lapset ja nuoret (0-20-vuotiaat)	6
4. Vähimmäismäärää pienempi hoitopalkkio ja hoitopalkkion alentaminen	8
5. Omaishoitajan asema, palkkion veronalaisuus ja terveystarkastus	9
6. Omaishoidon tuesta perittävät maksut.....	9
6.1. Asiakasmaksut	9
7. Omaishoidon tuen määräaikaisuus.....	9
8. Omaishoidon tuen hoitopalkkion maksamisen keskeyttäminen ja päättyminen.....	10
9. Hoito- ja palvelusuunnitelma	10
10. Omaishoitajan vapaapäivät ja hoidettavan hoidon järjestäminen.....	10
10.1 Lakisääteiset vapaapäivät ympärivuorokautisessa hoidossa	11
10.2 Vuorokautta lyhemmät ja palvelusetelillä järjestettävät lakisääteiset vapaat.....	11
10.3 Omaishoidon lakisääteisen vapaan käyttö sijaishoitona.....	12
10.4 Hoitajan terveydentilasta huolehtiminen	12
11. Omaishoitajalle annettava tuki ja ohjaus	12

1. Omaishoidon tuen määritelmä ja myöntämisedellytykset

Omaishoito on hoitomuoto, joka tukee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden ja/tai vamman vuoksi säännöllistä hoitoa ja/tai huolenpitoa tarvitsevien kaikenikäisten henkilöiden kotona asumista. Säännöllinen hoito ja huolenpito järjestetään hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön toimesta. Konkreettisen henkilökohtaisen avustamisen lisäksi huolenpito voi olla myös hoidettavan päivittäisten toimien valvontaa, ohjausta ja tukemista. Ohjauksen, valvonnan ja tuen tarve koskee erityisesti henkilöitä, joilla on mielenterveysongelmia, aivovamma tai muistisairaus, kehitysvammaisia henkilöitä, sekä muita henkilöitä, joilla on psyykkisen tai kognitiivisen toimintakyvyn vajeita. Omaishoidon tuen palkkio maksetaan korvauksena tehdystä hoitotyöstä.

Hoidettavalla pitää olla kotikuntalain tarkoittama kotipaikka Tampereella tai Orivedellä. Lain mukaan kunnan asukkaalla tarkoitetaan henkilöä, jolla on kunnassa kotipaikka. Jollei henkilöllä ole kotipaikkaa, pidetään häntä sen kunnan asukkaana, jossa hän oleskelee.

Tukeen ei ole oikeutta, mikäli avun tarve on esimerkiksi pelkästään ruoanlaitossa, siivouksessa tai asioinnissa kodin ulkopuolella. Arvioinnissa otetaan huomioon myös perheen normaalit sisäiset vastuut, esim. puolisoiden välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta.

Hoitaja voi olla omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö. Hoitajan tulee olla terveytensä ja toimintakykynsä puolesta sopiva hoitajaksi. Hänen on kyettävä sitoutumaan sekä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Hoitajan on oltava valmis huolehtimaan hoivasta ja huolenpidosta hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti. Hoitajan toimintakykyä arvioitaessa kiinnitetään huomiota mm. hänen omiin sairauksiinsa, muistiin, liikuntakykyyn ja elämäntapoihin. Hoitajan sopivuuteen vaikuttaa myös sosiaaliset syyt, esim. hoitajan liiallinen päihteiden käyttö. Kunta voi pyytää hoitajalta/ hoitajaksi hakeutuvalta selvitystä hänen terveydentilastaan ja hoitaja on velvollinen pyydettäessä toimittamaan lausunnon terveydentilastaan. Sopimus omaishoidosta voidaan irtisanoa hoitajan epäselvästä terveydentilasta johtuen.

Hoitoisuusluokkaa ja hoidettavan toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne. Arvioitaessa otetaan huomioon sosiaalinen ympäristö, hoidettavan fyysinen ja psyykinen tila, ikä, muut sosiaali- ja terveyspalvelut sekä yhteiskunnan muut tukimuodot. Omaishoidon tuella yhdessä muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa pyritään takaamaan hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävät palvelut. Hoidettavan kodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Omaishoidon tuen päätöksenteon tukena käytetään terveydentilaa koskevia lausuntoja sekä muita selvityksiä/lausuntoja. Hoidettavan hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilökohtaisesti kotikäynnillä.

2. Omaishoidon hakeminen

Omaishoidon tuki on harkinnanvarainen etuus, jota myönnetään kaupungin talousarviossa annetun määrärahan puitteissa. Tukea voi hakea ilman erillistä hakuaikaa. Hakemus kirjataan saapuneeksi, kun se on tullut omaishoidon tuen toimistoon. Omaishoidon tuen palveluohjaaja katsoo potilastietojärjestelmästä tarvittavat tiedot hakijan terveydentilasta. Mikäli ajantasaisia tietoja ei potilastietojärjestelmästä löydy niin hakijalta pyydetään tuore lääkärinlausunto (B tai C) tai muu terveydenhuollon ammattihenkilön lausunto hoidettavan terveydentilasta, toimintakyvystä ja hoidon-/avuntarpeesta hakemuksen liitteeksi. Sotilasvammalain piiriin kuuluvan hakijan, jonka haitta-aste on vähintään 10 %, tulee toimittaa hakemuksen liitteeksi Valtiokonttorin päätös.

Hakemuksen ja tarvittavien liitteiden saapumisen jälkeen hakijan asuinalueen omaishoidon tuen palveluohjaaja on yhteydessä omaishoitajaksi hakeutuvaan henkilöön sopiaakseen kotikäyntiä. Kotikäynnillä on läsnä palveluohjaaja, omaishoitaja ja omaishoidettava. Paikalla voi olla myös muita omaisia tai läheisiä, jotka asiakas haluaa osallistuvan kotikäyntiin. Kotikäynnillä keskustellaan ja selvitetään omaishoidettavan toimintakyky ja hoidon tarvetta. Lisäksi keskustellaan mitä asioita omaishoitaja tekee ja mitä palveluita asiakas saa muualta tai tekee itse. Myös hoitajan oma terveydentila ja sitoutuminen hoitotyöhön arvioidaan. Kotikäynnillä palveluohjaaja ohjaa ja neuvoo muista asioista ja palveluista, kuten esimerkiksi hoitotuesta ja apuvälineistä. Kotikäynnillä tehdyn selvityksen lisäksi omaishoitaja voi soittaa palveluohjaajalle tai tehdä vielä kirjallisen lisäselvityksen, jos kotikäynnillä eivät kaikki asiat tule esille.

Jos hakemukseen tarvittavia liitteitä ei ole toimitettu 3 kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta, hakemus raukeaa ja siitä tehdään kielteinen päätös. Mikäli kotikäyntiä ei pystytä hakijasta johtuvista syistä toteuttamaan 6 kuukauden aikana, hakemus raukeaa ja siitä tehdään kielteinen päätös.

Kaikki omaishoidon tukihakemukset käsitellään moniammatillisessa työryhmässä, jossa on asiantuntijoita usealta eri taholta kuten lääkäri, sosiaalityöntekijä, omaishoidon palveluohjaajat, kotihoitoon vastaava asiakasohjaaja, vanhusasiamies ja asiakasohjauspäällikkö. Alle 21-vuotiaiden moniammatilliseen työryhmään kuuluvat omaishoidon palveluohjaajien lisäksi lääkäri, kuntoutusohjaaja, kouluterveydenhoitaja sekä Erityistä hoitoa ja opetusta antavan-yksikön (Erho) johtaja. Moniammatillinen työryhmä keskustelee hakemuksesta kotikäynnin tehneen palveluohjaajan esittelyn, kotikäyntimuistion, mahdollisten lisäselvitysten ja lääkärinlausuntojen perusteella. Näiden perusteella moniammatillinen työryhmä päättää tuen myöntämisestä. Näin ollen mahdolliset alue- tai tulkintakohtaiset erot suljetaan pois. Asiakkaalle tehdään omaishoidontuesta selvitysten ja moniammatillisen kokouksen jälkeen joko myönteinen tai kielteinen päätös, josta asiakkaalla on mahdollisuus valittaa lautakuntaan. Omaishoidon tuki ja tuen korotus myönnetään hakemiskuukautta seuraavan kuukauden alusta.

Omaishoidon tuesta laaditaan hoitajan ja kunnan välille toimeksiantosopimus, jossa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Omaishoidon tukea ja tuen korotusta ei makseta takautuvasti. Palkkio maksetaan hakemiskuukautta seuraavan kuukauden alusta. Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- ja/tai terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä, jossa palvelut ovat saatavissa kyseisen yksikön toimesta. Tuen maksaminen lakkautetaan, jos vammainen tai pitkäaikaissairas lapsi tai nuori opiskelee oppilaitoksessa, jossa on mahdollisuus asua kouluviikkojen ajan oppilaskodissa.

Tukea tai sen mahdollista korotusta myönnetään pääsääntöisesti pitkäkestoiseen (yli 3 kk) omaishoittoon, poikkeuksena saattohoitopäätöksen saaneet asiakkaat. Käytännössä hoitaja on yleensä osallistunut hoidettavan hoitoon ja huolenpitoon jo ennen omaishoitosopimuksen tekemistä.

Palkkiota voidaan maksaa myös esimerkiksi siltä ajalta, kun hoidettava ja hoitaja ovat kesämökillä. Vastaavasti myöskään lyhyt ulkomaanmatka ei ole ollut palkkion maksamisen esteenä. Pidempi oleskelu ulkomailla on edellytys omaishoidon tuen irtisanomiselle.

Omaishoidontuen toimisto järjestää 4 kertaa vuodessa omaishoidontuen tietopäivän, joka on ensisijaisesti tarkoitettu uusille omaishoitajille. Tietopäivässä käydään läpi kaikki omaishoidon tukeen kuuluvat asiat, kuten vapaiden käyttö. Lisäksi järjestöt esittelevät omaishoitajille suunnattua toimintaansa.

2.1. Omaishoidontukeen kuuluu

- Hoitopalkkio kunnan kanssa sopimuksen tehneelle hoitajalle
- Hoidon turvaamiseksi tarvittavat palvelut, jotka määritellään hoidettavalle laadittavassa hoito- ja palvelusuunnitelmassa
- Omaishoitajalle lakisääteistä vapaata hoitotyöstä 2-3 vrk/kk
- Omaishoitajan tapaturmavakuutus, kattaa hoitotyössä tapahtuvat vahingot
- Omaishoitajalle oikeus palkalliseen sairauslomaan 9 arkipäivän ajalta
- Työeläke eläkkeellä ollessa tehdystä työstä (voi hakea 68 vuotta täytettyään)
- Hoitajalla on oikeus terveystarkastukseen

3. Hoitopalkkion määrät ja kriteerit hoitoisuusluokittain

Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Laki määrittelee vähimmäispalkkion suuruuden. Hoitopalkkioon tulee vuosittain automaattisesti indeksikorotukset. Tuki jakautuu lasten ja nuorten 0-20 vuotiaiden tukeen sekä aikuisten, yli 21 vuotta täyttäneiden tukeen.

Tuet maksetaan hoidon vaativuuden ja sitovuuden perusteella porrastaen täysin sadoin euroin lukuun ottamatta ylintä ylittävää tukea, ellei asiakas itse pyydä saada alempaa tukea.

3.1 Aikuiset (yli 21-vuotiaat)

Hoitoisuusluokka 1.

Jatkuva hoidon tarve: tuki 392,57 euroa

- Hoidettava tarvitsee paljon hoitoa ja huolenpitoa, jatkuvaa apua, valvontaa ja/tai ohjausta henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa, joita ovat esimerkiksi lääkehoito, ruokailu, peseytyminen, pukeutuminen, henkilökohtainen hygienia, liikkuminen ja wc-asioinnit. Hoidettava tarvitsee myös ohjausta ja valvontaa kodin ulkopuolella liikkumisessa.
- Hoidon tarve ei välttämättä edellytä hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa.
- Hoidettava ei yleensä tarvitse hoitoa ja huolenpitoa yöaikaan
- Hoidettava voi olla osan päivästä tai yön yksin, mutta ei voi pääsääntöisesti asua yksin

Hoitoisuusluokka 2.

Jatkuva ympärivuorokautisen hoidon tarve: tuki 600 euroa

- Hoivatyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti raskasta
- Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa, jatkuvaa apua, valvontaa ja/tai ohjausta henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa
- Hoidettava voi tarvita vähäisessä määrin hoitoa ja huolenpitoa myös yöaikaan
- Hoidettava ei voi asua yksin, mutta voi olla osan päivästä yksin

Tukea alentavat seikat:

- Kotiin annettua palvelua tai kodin ulkopuolista palvelua
- 20 - 30 t/viikko tuen määrä 500 euroa/kk
- yli 30 t/viikko tuen määrä 400 euroa/kk

Hoitoisuusluokka 3.

Jatkuva ympärivuorokautisen hoidon tarve: tuki 900 euroa

- Hoidettavuus on lähes samaa tasoa kuin pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalla tai tehostettua palveluasumista tarvitsevilla henkilöillä
- Hoivatyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erittäin raskasta
- Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa, jatkuvaa apua, valvontaa ja/tai ohjausta henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa, myös yöaikaan
- Hoidettava ei voi asua yksin, mutta voi olla vähäisen ajan päivästä yksin

Tukea alentavat seikat:

- Kotiin annettua palvelua tai kodin ulkopuolista palvelua
- 20 - 30 t/viikko tuen määrä 800 euroa/kk
- yli 30 t/viikko tuen määrä 700 euroa/kk

Hoitoisuusluokka 4.

Korotettu omaishoidon tuki: 1 400 euroa

- Hoito korvaa tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen tai laitoshoidon tai mahdollistaa saattohoidon kotona
- Hoito on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erittäin raskasta
- Hoidettava tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa, jatkuvaa apua, valvontaa ja/tai ohjausta henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa
- Hoidettava ei voi asua yksin
- Hoivatyö edellyttää päätoimista työpanosta
- Hoitaja ei voi olla ansiotyössä kodin ulkopuolella
- Kodin ulkopuolista palvelua enintään 20 h/vko

Hengityshalvauspotilaiden ja muiden vastaavalla tavalla erityisen paljon ja/tai ammatillisen koulutuksen saaneen henkilön apua tarvitsevan asiakkaan tuki voidaan myöntää tätä korkeampana.

3.2 Lapset ja nuoret (0-21-vuotiaat)

Lasten ja nuorten omaishoidon tukeen ovat oikeutettuja vaikeasti vammaiset ja sairaat, joiden hoito terveeseen samanikäiseen lapseen tai nuoreen verrattuna on erittäin vaativaa ja sitovaa. Asiantuntijaryhmässä tapahtuva arviointi tehdään kokonaisvaikutusten, ei yksittäisten kriteerien perusteella. Arvioinnissa huomioidaan lapsen ikätasoa vastaava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Omaishoidon tukipäätös odottaa tarvittaessa niin kauan, kunnes mahdollinen lastensuojelun tarve on selvitetty. Omaishoidon tuki voidaan myöntää, jos lastensuojelun asiakkuus on avososaalityön tukitoimena.

Hoidoitusluokka 1

Jatkuva hoidon tarve: tuki 392,57 euroa

- Hoidettava tarvitsee paljon hoitoa ja toisen henkilön apua esim. liikkumisessa, wc-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailuissa ja lääkityksestä huolehtimisessa.
- Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen.
- Hoidettava ei säännöllisesti tarvitse vammasta tai sairaudesta johtuvaa hoitoa yöaikaan.
- Hoidettava voi olla lyhyen ajan yksin.
- Hoidettava ei kykene liikkumaan itsenäisesti kodin ulkopuolella

Hoidoitusluokka 2.

Jatkuva ympärivuorokautisen hoidon tarve: tuki 600 euroa

- Hoivatyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti raskasta.
- Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja toisen henkilön apua esim. liikkumisessa, wc-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailuissa ja lääkityksestä huolehtimisessa.
- Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen.
- Hoidettava tarvitsee vammasta tai sairaudesta johtuvaa hoitoa myös yöaikaan.
- Hoidettava voi olla lyhyen ajan yksin.

Tukea alentavat seikat:

- Kotiin annettua palvelua tai hoidettava viettää kodin ulkopuolella päivätoiminnassa, kuntoutuksessa tai muussa vastaavassa paikassa
- 20 - 30 h/viikko tuen määrä 500 euroa/kk
- yli 30 h/viikko tuen määrä 400 euroa/kk

Tukea ei vähennetä, jos asiakas ei koulun lisäksi käytä muita kodinulkopuolisia palveluja, kuten aamu- tai iltapäivähoitoa.

Hoidoitusluokka 3.

Jatkuva ympärivuorokautisen hoidon tarve: tuki 900 euroa

- Hoidettavuus on lähes samaa tasoa kuin laitoshoidossa olevalla henkilöllä.
- Hoivatyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erittäin raskasta.
- Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja toisen henkilön apua esim. liikkumisessa, wc-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailuissa ja lääkityksestä huolehtimisessa.
- Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen.
- Hoidettava tarvitsee hoitoa myös yöaikaan. Yöaikaan tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista.
- Hoidettavaa ei voi jättää yksin.

Tukea alentavat seikat

- Kotiin annettua palvelua taikka hoidettava viettää kodin ulkopuolella päivätoiminnassa, kuntoutuksessa tai muussa vastaavassa paikassa
- 20 - 30 h/viikko tuen määrä 800 euroa/kk
- yli 30 h/viikko tuen määrä 700 euroa/kk

Tukea ei vähennetä, jos asiakas ei koulun lisäksi käytä muita kodinulkopuolisia palveluja, kuten aamu- tai iltapäivähoitoa.

Hoitoisuusluokka 4.

Korotettu omaishoidon tuki: 1 400 euroa

- Hoito korvaa laitoshoidon.
- Hoito on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erittäin raskasta.
- Hoidettava tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa ja toisen henkilön apua esim. liikkumisessa, wc-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailuissa ja lääkityksestä huolehtimisessa.
- Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen.
- Hoidettava tarvitsee hoitoa myös yöaikaan. Yöaikaan tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista.
- Hoivatyö edellyttää päätoimista työpanosta.
- Hoidettavaa ei voi jättää yksin.

Kodin ulkopuolista palvelua enintään 20 h/viikko.

Hengityshalvauspotilaiden ja muiden vastaavalla tavalla erityisen paljon ja/tai ammatillisen koulutuksen saaneen henkilön apua tarvitsevan asiakkaan tuki voidaan myöntää tätä korkeampana

4. Vähimmäismäärää pienempi hoitopalkkio ja hoitopalkkion alentaminen

Hoitopalkkion vähimmäismäärä on asetuksen mukainen ja se tarkistetaan vuosittain. Palkkiota voidaan alentaa jos siitä sovitaan omaishoitajan kanssa ja se johtuu hoitajan tilanteesta ja toivomuksesta, esim. hoitajan varhennettu vanhuuseläke tai työttömyyseläke yms.

Palkkioluokkia 2-4 voidaan alentaa, mikäli hoidettavan hoidon turvaaminen vaatii runsaasti sosiaali- ja/tai terveystalveluja omaishoitajan hoidon lisäksi. Runsaiden palveluiden määrä on kerrottu hoitoisuusluokkien 2-4 kohdalla. Palkkioluokkiin tehtävät vähennykset arvioidaan asiakaskohtaisesti.

5. Omaishoitajan asema, palkkion veronalaisuus ja terveystarkastus

Omaishoidon tuesta sopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoidon tuesta laaditaan hoitajan ja kunnan välille toimeksiantosopimus, jossa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet.

Omaishoitajat ovat tapaturmalain 57 §:n 1 momentin mukaisen tapaturmavakuutuksen piirissä (Turva) hoitotyössä tapahtuvien tapaturmien osalta. Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa hoitajan saamiin etuuksiin. Hoitajan tulee itse tarkistaa (etuuden maksajalta) ennen sopimuksen tekoa tuen vaikutus

Omaishoidosta maksettava hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta toimitetaan ennakonpidätys. Hoitajan tulee huolehtia verokortti omaishoidon tuen toimistoon. Omaishoidon tuki on eläketurvaan oikeuttavaa tuloa ja omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa.

Omaishoitajalla on oikeus terveystarkastukseen. Terveystarkastuksen toteuttaa kunta ja siitä tulee hoitajalle kutsu kotiin kahden vuoden kuluessa. Terveystarkastus voidaan tehdä myös aikaisemmin.

6. Omaishoidon tuesta perittävät maksut

Omaishoidon tuen palkkion ohella myönnettyistä palveluista peritään normaalit sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaiset sekä kunnan päättämät maksut.

6.1. Asiakasmaksut

- lakisääteinen omaishoidontuen vapaa 11,40 euroa / vuorokausi
- lyhytaikainen palveluasuminen 26 euroa / hoitopäivä
- lyhytaikainen laitoshoido 47,90 euroa / hoitopäivä, maksukaton täyttymisen jälkeen 22,50 euroa / hoitopäivä
- Lyhytaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen palveluseteliä käytettäessä omaishoidon tuen vapaaseen asiakkaan omavastuu määräytyy talokohtaisesti

7. Omaishoidon tuen määräaikaisuus

Omaishoidon tukea koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi. Päätös omaishoidon tuesta ja omaishoidon tuen sopimus tehdään kestoltaan yhteneviksi.

Määräaikainen sopimus/päätös on mahdollinen silloin, kun hoidettavan hoidon järjestämisen tarve on määräaikainen (esim. raskaan hoito-/kuntoutusjakson aikana, hoidettavan toipuessa vaikeasta sairaudesta tai leikkauksesta) tai hoidon tarve on arvioitu määräaikaiseksi (odotettavissa hoidon tarpeen muuttuminen/asiakkaan kuntoutuminen). Määräaikaisuuden päättyessä omaishoidon tukea voi hakea uudelleen, mikäli hoidon tarve jatkuu edelleen.

8. Omaishoidon tuen hoitopalkkion maksamisen keskeyttäminen ja päättyminen

Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytetään kuukauden kuluttua. Esim. jos hoidettava otetaan laitoshoidoon lokakuun 15. päivä, keskeytyy oikeus hoitopalkkion saamiseen marraskuun 16. päivästä alkaen.

Hoitajan sairastuessa tai suunnitellun toimenpiteen/sairasloman tullessa hoitajan tulee ottaa yhteyttä omaishoidon tuen toimistoon, jotta pystytään järjestämään hoidettavan väliaikainen hoito. Hoitajalle maksetaan omaishoidon tukea 9 arkipäivän ajalta sairausloma todistusta vastaan, jonka jälkeen palkkion maksaminen keskeytetään.

Kunta voi irtisanoa sopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos hoitaja irtisanoo sopimuksen, sopimus päättyy kuukauden kuluttua sopimuksen irtisanomisesta.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus voidaan purkaa välittömästi, jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveydentilan tai turvallisuuden. Hoitajan huonokuntoisuus voi olla peruste sopimuksen purkamiselle.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Määräajaksi tehty sopimus lakkaa ilman irtisanomista määräajan päättyttyä.

Omaishoidontuen saaja on velvollinen ilmoittamaan hoidettavan olosuhteiden muutoksista, omaishoitajan tilanteen muutoksista, hoidon tarpeen oleellisesta muuttumisesta, siirtymisestä pysyvästi sosiaali- ja/tai terveydenhuollon julkiseen tai yksityiseen palveluyksikköön, jossa palvelut ovat saatavissa kyseisen yksikön toimesta, muuhun päivittäiseen hoitoon tai paikkakunnalta pois muutosta. Aiheetta maksettu hoitopalkkio peritään takaisin.

9. Hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuesta on aina laadittava hoito- ja palvelusuunnitelma yhdessä kunnan, hoitajan ja hoidettavan kanssa. Hoito- ja palvelusuunnitelma liitetään omaishoitosopimukseen. Hoito- ja palvelusuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa tai omaishoitotilanteen muuttuessa olennaisesti. Suunnitelma tarkistetaan myös hoidettavan tai hoitajan pyynnöstä.

10. Omaishoitajan vapaapäivät ja hoidettavan hoidon järjestäminen

Kunnan kanssa omaishoidon tuen sopimuksen tehneellä henkilöllä on oikeus pitää kolme vuorokautta vapaata sellaista kalenterikuukautta kohti, jolloin hän yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin on sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Vapaita kertyy kaksi vuorokautta niiltä kalenterikuukausilta, jolloin omaishoidettava on ollut kodin ulkopuolisessa hoidossa yli viiden päivän ajan. Omaishoidon tuen lakisääteisten vapaiden käyttöä ei huomioida vähentävästi. Kunta ja omaishoitaja voivat sopia, että tarvittaessa lakisääteisen vapaan vuorokauden voi pitää useampana alle vuorokauden pituisena jaksena. Lakisääteisen vapaan voi jakaa korkeintaan neljään kuuden tunnin jaksoon.

Omaishoitajan jaksamisen kannalta on suotavaa, että vapaat pidetään säännöllisesti. Vapaat on käytettävä kalenterivuoden aikana. Vapaita ei voi pitää ennakoon ilman erityistä syytä ja ilman, että asiasta on sovittu palveluohjaajan kanssa. Lakisääteisten vapaiden aikana hoidon järjestelyyn vaikuttaa kunnan käytössä olevat hoitovaihtoehdot. Viimesijassa kunta päättää siitä, miten hoito järjestetään omaishoitajan vapaiden aikana. Hoitojärjestelyistä sovitaan aina omaishoidon tuen palveluohjaajan kanssa. Hoitojärjestelyistä päätettäessä käytetään yksilökohtaista harkintaa. Asiakasta ohjeistetaan sopimaan etukäteen palveluohjaajan kanssa vapaan pitämisestä ja sen aikaisesta hoitojärjestelystä.

Asiakas voi itse valita, käyttääkö lakisääteiset vapaansa palvelutalossa ympärivuorokautisena hoitona, leiritoimintana, perhehoitona, päivätoimintana vai kotiin annettavana palveluna palvelusetelillä. Palveluohjaaja myöntää palvelusetelit ja tekee pääsääntöisesti varaukset ympärivuorokautiseen hoitoon.

10.1 Lakisääteiset vapaapäivät ympärivuorokautisessa hoidossa

Lakisääteiset vapaat järjestetään ympärivuorokautisesti palvelutaloissa tai perhehoidossa. Tampereen kaupungilla on sopimus usean palvelutalon kanssa, joissa omaishoitajan vapaan aikainen omaishoidettavan hoito on mahdollista järjestää. Lisäksi kaupungilla on perhehoitajia, joiden omaan kotiin voi mennä omaishoidon tuen vapaiden ajaksi. Mahdollisuuksien mukaan osa perhehoitajista voi tulla myös omaishoidettavan kotiin. Perhehoitajat ovat suorittaneet kunnan järjestämän ennakkovalmennuksen. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat henkilön yksilölliset tarpeet ja omaishoidettavan on mahdollisuus osallistua perhehoitoperheen arkeen.

Hoitolaitoksissa meno- ja lähtöpäivä lasketaan yhdeksi vapaapäiväksi esim. perjantaina meno klo 13 - maanantaina lähtö klo 13 = 3 omaishoidon vapaata. Yhden vuorokauden hoito eli yhden lakisääteisen vapaan käyttö sisältää hoidettavalle ympärivuorokautisen hoidon palvelutalossa sekä ruokailut. Mukaan otetaan omat lääkkeet ja henkilökohtaiset apuvälineet. Lakisääteisen vapaan käytöstä palvelutalossa tai muussa hoitolaitoksessa hoidettava maksaa omaishoidon lakisääteisen vapaan asiakasmaksun verran.

10.2 Vuorokautta lyhemmät ja palvelusetelillä järjestettävät lakisääteiset vapaat

Palveluseteli on vaihtoehto niille asiakkaille, jotka eivät pidä lakisääteistä vapaata täysinä vuorokausina esim. palvelutaloissa. Omaishoitaja voi itse päättää pitääkö hän lakisääteiset vapaansa ympärivuorokautisesti vai käyttääkö hän palveluseteleitä. Palveluseteleitä voidaan käyttää sijaishoitajan palkkaamiseksi kotiin niin moneksi tunniksi kuin asiakkaan valitsema palveluntuottaja palvelua antaa tai setelillä voi ostaa palvelua päivätoimintakeskuksesta. Palvelusetelin arvo on sata euroa ja yksi seteli vastaa yhtä lakisääteistä vapaapäivää. Asiakas valitsee palveluntuottajan kaupungin ylläpitämästä luettelosta.

Kotiin annettava palvelusetelillä järjestettävä palvelu sisältää omaishoidon tuen asiakkaalle kotiin annettavan hoidon ja huolenpidon hoitajan poissa ollessa. Kotona annettavaan hoitoon kuuluvat henkilökohtainen hoiva- ja huolenpito, terveyden- ja sairaanhoidolliset toimenpiteet, ruokailu, tarvittaessa ruuan valmistukseen liittyvät asiat, liikkumisessa avustaminen sekä vaatehuoltoon liittyvät asiat. Asiakasta tuetaan sosiaaliseen kanssakäymiseen, ihmissuhteisiin, virkistykseen ja harrastuksiin liittyvissä tilanteissa. Vapaan aikainen hoito kohdistuu vain omaishoidettavaan. Hoitaja tilaa itse palvelun palveluntuottajalta saatuaan setelin omaishoidon tukitoimistosta.

Palvelusetelillä ostettavassa päivätoiminnassa päivätoimintakeskuksessa huolehditaan asiakkaan henkilökohtaisesta hoivasta ja huolenpidosta, terveydellisistä ja sairaanhoidollisista toimenpiteistä, ruokailusta ja liikkumisesta avustamisesta. Asiakasta tuetaan päivätoimintakeskuksessa

sosiaaliseen kanssakäymiseen, ihmissuhteisiin, virkistykseen ja harrastuksiin liittyvissä tilanteissa. Hoitaja varaa päivätoimintapaikan itse saatuaan setelin omaishoidon tukitoimistosta.

10.3 Omaishoidon lakisääteisen vapaan käyttö sijaishoitona

Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä omaishoidon tukea koskevassa laissa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos omaishoitaja suostuu siihen. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestely toteutetaan ottamalla huomioon hoidettavan henkilön mielipide ja että järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaisesti.

Omaishoitajan statuksella oleva henkilö ei voi toimia toisen henkilön sijaishoitajana. Omaishoitajan puoliso ei myöskään voi toimia sijaishoitajana eikä samassa taloudessa asuva. Omaishoitaja hankkii itse heille soveltuvan sijaishoitajan, jonka kanssa toimeksiantosopimus tehdään. Omaishoitaja ja sijaishoitaja voivat keskenään sopia vapaan jakamisesta lyhyemmiksi ajoiksi tai pitää pidemmän jakson kerrallaan. Toimeksiantosopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevaksi.

10.4 Hoitajan terveydentilasta huolehtiminen

Kunta voi antaa omaishoitajalle enintään 10 ylimääräistä palveluseteleitä vuoden aikana hoitajan oman terveydentilan hoitamista varten. Näin pyritään mahdollistamaan ja tukemaan omaishoitajan oman terveytensä hoitamista ja hyvinvointia. Palveluseteliä voi pyytää mm. lääkärissä käyntiä varten. Palveluseteliä ei ole tarkoitettu esimerkiksi hierontaa tai fysioterapiassa käyntiä varten. Palveluseteleistä sovitaan aina erikseen omaishoidon palveluohjaajan kanssa.

11. Omaishoitajalle annettava tuki ja ohjaus

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan omaishoitajan tekemää hoitotyötä tukevat palvelut. Lain edellyttämien sosiaalihuollon palvelujen lisäksi voidaan käyttää myös muita tukimuotoja tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan merkitään, miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana. Omaishoitotilanteet ovat aina yksilöllisiä ja niiden kesto voi vaihdella suuresti. Omaishoitotilanne muuttuu hoidettavan ja hoitajan toimintakyvyn ja voimavarojen muuttuessa. Omaishoidon tuen sisältö tulisi sopeuttaa näihin muutoksiin. Hoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon palveluohjaajalle muuttuneesta tilanteesta. Muuttunut tilanne voi koskea mm hoidettavan hoitoisuutta, hoitajan omaa terveyttä ja kykyä hoitaa tai palveluiden käyttöä ja määrää.

Jokaiselle omaishoitajalle ja hoidettavalle on osoitettu palveluohjaaja. Palveluohjaajan työhön kuuluu asiakkaiden neuvominen ja ohjaaminen omaishoidontuen piiriin kuuluvissa asioissa. Asiakkaat tarvitsevat apua mm. vapaiden järjestämisessä ja äkillisissä sairastapauksissa. Tarvittaessa järjestetään hoitajan jaksamista tukevia kotikäyntejä. Yhteistyötä tehdään eri palveluntuottajien kanssa, millä mahdollistetaan omaishoidon tuen asiakkaiden laadukkaat vapaiden käyttömahdollisuudet

Omaishoidettavan on mahdollista käyttää omaishoidon tuen lisäksi kunnan muita palveluita, kuten vammaispalveluita tai kotihoidon palveluja. Näistä asioista on hyvä keskustella omaishoidon palveluohjaajan kanssa.

Kotitori ja alueelliset lähitorit antavat yleistä ohjausta ja neuvontaa kotona asumista tukevissa palveluissa sekä julkisissa että yksityisissä palveluissa.

Asiaa koskevat säädökset

Laki omaishoidon tuesta (937/2005) (511/2016)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, asiakaslaki (812/2000)

Asiakasmaksulaki (939/2005)

Hallintolaki (434/2003)

Sosiaalihuoltolaki (1365/1993)

Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)

Kunnallinen viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki (549/2003)

Työsopimuslaki (55/2001)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Sosiaali- ja terveyslautakunta 14.6.2006, 82 §

Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta 4.12.2008, 154 §

Lasten ja nuorten lautakunta 12.4.2012

ikäihmisten palveluiden lautakunta 19.8.2015 79§

Sosiaali-ja terveyslautakunta 18.1.2018